ГОДИНА XXXI. На Цетињу, у Суботу 19 Јануара 1902. БРОЈ 3.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, акомо је наручније, г. *Перу Рамадановићу*, к. ц. агенту у Котор. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 18 јануара

Француски министар иностраних дјела г. Делкасе био је у камари са сваке стране обасут интерпелацијама о разним међународним питањима, и он је на сваку јасно одговорио тако да политички свијет данас има пред собом растворену француску инострану политику. За нас је важно да знамо како стоји Француска према Италији, и ту је најкомпетентнија римска „Трибуна“, како она то схваћа, па ћемо њу да чујемо. Овај министеријални римски лист вели: „Нико боље од г. Делкасеа није знао да се послужи, на част и моћ Француске, свима оним користима, које савез са Русијом пружа, и које мирне цијељи тог савеза допуштају; и историја француске колонијалне експансије, француског богатства и уплива Француске у Јевропи, мораће убројити садашњи период не само као најсјајнији него и као један од најплодоноснијих. Ми Италијани можемо тим рађе одати пошту смотрености и способности г. Делкасеа, у колико је већ много у његовом дјеловању, што је она затегнутост, која је карактеризирала за толико времена односе извеђу Италије и Француске, могла уступити мјесто срдачности од које се може очекивати стабилитет и даљи развој. Ријечи, којима је француски министар обиљежио односе пријатељске и пуне повјерења, установљене између двије државе, можда ће изгледати скромне онима, који су у доброј или злој намјери били схватили изјаве министра Принетија у италијанској камари, као да Италија већ нема интереса да стоји у тројном савезу и да уздржи свој савез поморски са Инглеском. Али ми, који смо вазда радили да ријечима г. Принетиа дамо јасан и тачан значај, морамо примити изјаве г. Делкасеа са искреним задовољством. Оне, у самој ствари, не само што потврђују изјаве г. Принетиа, који је рекао у у камари италијанској, да — можемо се послужити истим ријечима г. Делкасеа — двије владе могу „констатирати потпуно сагласје својих погледа на ове оно што може интересирати њихов узајамни положај“ — него надостављају нови аргуменат за доказ чврстоће нових односа. Хронолошки, почетак ових нових односа, објављених свијету свечаностима у Тулону, припада министарству, у ком је био г. Висконти-Веноста. Али су се они, нема сумње, мало по мало учвршћивали, тако да су принудили двије земље, управљане данас најпотпунијим повјерењем, да допуне тиху али рјечиту димострацију факата, нарочитима и јаснима тумачењима. Ова су тумачења у толику знатнија, у колико у њима нема никакве условне реченице, надахнуте жељом, да „свршетак и сувише дугог периода некорисних неспоразума“, буде почетком радикалне промјене у планетарној системи јевропских савеза. На исти начин како су савезници Италије схватили, како би, показујући се противни приближењу Италије к Француској, дали тројном савезу карактер друкчији него ли га има, и тежњу му изложили подозрењу, и Француска је схватила, кад би оснивала своје приближење к Италији на претпоставци распада тројног савеза, да би му вриједност смањила. У осталом, јасно је, пошто су тежње тројног савеза по превасходству мирне, да сваки споразум његових чланова са другим државама не може него умножити јемства мира, и учврстити ону равнотежу, којој је двојни савез тако моћно допринио. Хоћели француско-италијански споразум допринијети, да се лакше постигну оне цијељи, које италијанска политика не може да себи у дужност не постави на Средиземном мору? Ово питање, које је такођер преважно, за сада може остати у другом реду. Свака расправа о триполитском питању могла би чинити Италији да представља, према Турској, улогу синовца, који унапријед тражи насљедство свога стрица. Има питања, која себи можемо преставити као згоду, која бјежи. Што је важно то је установљено сагласје између Италије и Француске“.

О овоме сагласју највише пишу заинтересирани листови с једне и друге стране. Тако један берлински лист, одговарајући „Пестер Лоју,“ који приказује то француско-италијанско сагласје сасвим невино и неопасно за тројни савез, између осталога напомиње, како тројни савез својим члановима гарантира само њихове земље, па наставља: „Како Њемачка није захтјевала, да се њене савезнице заузму за њене интересе у Африци, Самоанским острвима, у источној Азији или гдје друго по свијету, тако не може бити говора ни о обвези Њемачке, да се залаже *за какве интересе аустро-угарске на Балкану* или за италијанске аспирације будућности у сјеверној Африци. Томе одговара и становиште Њемачке, да Аустро-угарска и Италија имају слободне руке, да се с другим државама за своје засебне интересе споразумију у колико тај споразум не противурјечи гласу и духу тројног савеза. Што се Италија с Француском споразумјела о Триполису, то јој није озбиљно с ниједног мјеста у Њемачкој замјерено. *Али се не слаже сасвим са пријатељско-савезничким држањем тај факт, што су се преговори између Рима и Париза водили, а да се кабинети обију сивезних сила на вријеме о томе не обавијесте.*“

Њемци су већ добили у Цариграду концесију за грађење багдатске жељезнице, о чему је петроградско „Н. Времја“ одавна толико говорило и предупређавало; па сада овако наставља: „У посљедње доба врло се много писало о Персијском заливу, о руском изласку на њему, о безводним и бесплодним пустињама Монголије, и гледајући тамо, ми заборављамо много важнија нерјешена питања. Истина питање о изласку на Персијски залив врло је интересантно, али је много интересантније питање о обезбјеђењу изласка из Црнога Мора, како би Црно Море постало руским језером мира, затвореним свакој непријатељској флоти у ратно доба. Говорити о значају тога обезбјеђења за економско развиће све обале црноморске, и не само руске, било би излишно; такође је излишно понављати, да безусловно обезбјеђење вјечнога мира на Црном Мору ослободило би три корпуса војске с оних мјеста, на којима су приковани сада, које би се силе могле окренути на другу страну или знатно смањити расходе. Услови да се то постигне измјењују се сваки дан. Што се јучер могло постићи, са мало енергије, то данас захтјева много више, сјутра може захтијевати још већих напора, кроз које вријеме већ се неће моћи постићи и за тим може изазвати такав напор сила, пред чим ће се морати прије добро промислити. Грађење бададске жељезнице појављује се као један од оних елемената, који отежавају постигнуће обезбјеђење вјечнога мира на Црном Мору. Већ и сада њеколике линије жељезничке, које дају могућност Турској, да покреће војску из Мале Азије к Цариграду, Турској дају повода да може држати сасвим други тон о постизавању тог обезбјеђења, него ли прије, кад тих линија није било. Али ако Турска пази своје интересе, то ми нијесмо дужни да наше напуштамо. Ми мислимо да је у своје вријеме могуће сагласити једне и друге интересе, кад долазе у сукоб; али је то могуће само *у своје вријеме*, а ако је згодно вријеме пропуштено, мирно рјешење постаје могућим само неравномјерним попуштањем заинтересованих страна. Што је пропуштено више времена, тијем је ова неравномјерност осјетљивија; може наступити вријеме, када постигнуће мирне цијељи постане могућим само примјеном њеколико насиља. Упирући наше погледе на Персијски залив и т. д. и заборављајући излазак из Црног Мора, чије се обезбјеђење до сада сматрало за Русију, и то не без основа, једним од најпрвих наших историјских задатака, не одлажемо ли ми сами постигнуће овог посљедњег, и у исто доба не стварамо ли ми све теже услове за рјешење тог задатка?“

ЊЕМАЧКИ НАРОД И ЊЕМ. ПОЛИТИКА.

Стање руских финансија, које се видјело из извјешћа руског министра финансија и овогодишњег буџета изазвало је особиту пажњу у Њемачкој, у којој Њемци преживљују озбиљну економску и финансијску кризу, те им се и не хотице — вели „Н. Времја“ — намеће питање: јели Њемачка на правом путу у својој унутрашњој и спољној политици?

Успјеси, што је Њемачка постигла посљедњих двадесет година огромни су. Бринући се да увелича свој углед на Ближњем и на Далеком Истоку, у Африки у Америки и на острвима Полинезије, Њемачка је свуда отварала себи нове трговачке пјаце. И та је политика захтјевала огромно развиће индустрије. Њемачка трговинска застава није само ступула у борбу са инглеском заставом, него је на њеким и побједу одржала.

На Ближњем Истоку већ је Њемачка трговина завладала, особито у Малој Азији од Босфора до залива Александрете. Руководиоци те њемачке политике били су убијеђени, да тим путем воду Њемачку до велике моћи, да је претварају у свјетску државу, која ће с временом збиља моћи „да се никога не боји осим Бога“. И ево сада већ се виде посљедице тога рада, и може се рећи, да ли оне одговарају предположеној цијељи.

Захвативши у сферу својих интереса добру половину земног шара Њемачка је морала раздијелити своје силе, и већ ни издалека није онај пуни енергије политички организам, каква је била првих година послије свога уједињења. Нове трговинске пјаце и обогатиле су је и у исто доба наметнуле јој тешке узе. Њемачка већ не може без тих пјаца. Одузмите јој их и ви сте је упропастили, оспромашивши је. А да се буде у свјетској политици моћним, треба бити прије слободним. И те слободе нема Њемачка.

У сваком човјеку послије напорнога рада наступа опадање енергије. То се исто збива и државама. Како изгледа и Њемачка се сада налази у том стању. Тим се и објашњава унутрашње незадовољство, одзиви којег допиру кад-кад и до нас. Сравњујући негдашњи и садашњи свој положај, Њемци се не могу особито одушевљавати периодом, коју преживљују. Наравно са гледишта national ног поноса Њемац може бити задовољан: њемачки уплив продро је по таквим крајевима, о којима прије није било спомена; али поред тих интереса има много стварнијих. И ту Њемац не види покрета напријед: живљење је поскупјело, зарада опала, а број радника прелази потребу од њих... У таквим приликама врло је трудно тјешити се, што се њемачка застава вије на Самоанским острвима, што у турској војсци има њемачких маршала и т. д.

Тако завршује „Н. Времја.“

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

ТУРБЕКУЛОЗА КАО НАРОДНА БОЛЕСТ И БОРБА С ЊОМЕ.

написао **Д-р. Кнопф**

с допунама превео с њемачког **Д-р. Кујачић**

(Наставак)

Хигијена дјетета туберкулозног порријекла. Ако је сама мајка наклона туберкулози, она не смије ни у ком случају сама дојити своје дијете, него га предати здравој дојиљи или га ранити млијеком од добре и здраве краве. Вазда је у осталом у таким приликама потребит љекарски савјет. Дијете вазда треба да има своју сопствену постељицу; с мајком оно нипошто не смије лежати ни спавати, а соба у којој лежи треба да је чиста и да се добро провјетрава. Кад је год могуће треба да се дијете износи на чисти ваздух и да му се том приликом нипошто не завија глава. У топлој соби никад се не треба бојати, да ће дијете озепсти, ако се игра и трчи по соби у самој кошуљици. Од десетог или дванаајестог мјесеца треба већ дијете учити, да се пере и умива студеном водом. То се обично чини на овај начин. Пошто се дијете по обичају окупље у топлој води, брзо га треба умочити у студену воду и одма за тијем чимгод добро отријети. То је најзгоднији начин, да се мало по мало дијете навикне на купање у студеној води, а доцније на студене душеве, који веома добро чине, да што прије наступи тјелесна реакција, а т. ј. да дијете одма послје студеног купања осјети пријатну топлоту, која се може лако опазити и по томе, што тијело дјетиње брзо послје купања попрвени. Познато је да при купању у студеној води кожа најприје поблиједи, а то бива зато што се под утјецајем студени стисну крвни капилари, особито на површини тијела. Мало послје бљедоће наступа румен, која зависи од тога, што се крвни капилари рашире и у њих крв према површини појури, од чега и зависи румена боја коже и пријатни осјећај топлоте. Гдје се таква реакција не појављује, вазда би се требало обратити за љекарским савјетом, јер и вода и ако се у опће тако много употребљава и хвали, може у неким приликама бити штетљива, ако се само без реда и шаблона употребљава без нарочитог обзира на природне особине сваког појединог чељадета. Мудро и умјерено употребљавање ладне воде јест без сумње једна од најбољих предохраних мјера противу назиме, како у мале дјеце тако и у одрасле чељади, зато се тај прости и опће достојни начин закаљивања мора и треба свакоме најтоплије препоручити. Велика се чељад лако могу навикнути на студену воду. Нека зато н. пр. с почетка за једну недјељу дана по једном дневно истрљају тијело спиритом; [1]) друго

[1]) Како спирит преставља неке тешкоће, како у смислу добављања, тако и у економском гледишту, особито за сиромашније сталеже ја би употребио и препоручио овако. Прво јутро нека се чељаде истрља млаком водом само по рукама и по прсима; друго јутро исто млаком водом по цијелом горњем дијелу тијела; треће јутро исто тако цијело тијело; четврто, пето и шесто јутро нека ради као и треће; седми дан нека је вода већ мало студенија, осми дан још студенија а већ десети дан може бити опће отирање студеном водом. Таки начин употребљавања водолијечења је и лак и свакоме доступан, а што је најглавније води истој цијељи као и спирит, ако не још прије. (Преводиоц).

пак недјеље нека узму спирит попола с водом и тим се једном дневно истрљају, а већ треће недјеље могу за тај посао употребити саму студену воду. Тијем се начином лако човјек може спремити за купање у студеној води, за облијевање њоме и за потпуно студене душеве, како свак не може имати на руци душеве и згодне собе за ладно обливање, мислим неће бити сувишно, ако се опише овом приликом много простије уређење, којим би се могао човјек згодно служити.

Душеви. Тако звана инглеска бања од гвоздене ластре или од обичног дрвета, која од прилике има у пречнику три стопе, нека се напуни водом приближно десет сантиметара. У тако напуњену бању нека чељаде брзо скочи, нека се неколика тренутка (секунде) ваљано пробрчка, па онда нека изаспе себи на леђа неколико крчага воде тако, да се цијело тијело сквасн, затијем се треба добро истријети и осушити. Ако човјек има кога на руци да му поможе, то га може тај помоћник посути водом из канте с решетком. Ако се уз то има још под руком водовод, то коме је могуће, може употребити помоћу каучукових цијеви водени сноп или још јачи распини душ. Температура воде може при том кретати између 20 и 10 с. Соба, у којој се врши купање, зими треба да је наложена. Најзгодније је вријеме за купање ладном водом у кући или ујутро кад се чељаде дигне прије него се обуче или пак увече прије лијегања. Често, ако је реакција слаба, треба да се употребљава студена вода овако: Ако хоћеш ујутро да се купљеш, устани један сат раније него обично, покриј, чим устанеш, кревет, да се ојачаш не оладе.

(Наставиће се.)

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Научно дјело Краља Виктора Емануила III.) Читамо у миланској „Персеверанци“: „Који лист је објави, да престоји публикација овог дјела, на ком ради од неколико година Виктор Емануил III, који је, као што је познато, врло учен стручњак у нумизматици. Али више књига, које ће састављати ово огромно дјело неће моћи свијета угледати прије 1903. Назад три године, „Италијанско Друштво Нумизматичко“, ком је сједиште у Милану, намјеравало је да покуша издавати „Corpus Nummorum Italiae“, који је имао обухватити опис свих новаца у италијанским цекама кованих. Али, пошто подузеће шћаше бити много смјело и скупо, учињени су кораци, да се успије да Виктор Емануел узме у заштиту то издање. Краљ, који има најбогатију у свијету збирку новаца, која броји преко педесет хиљада калупа, узео је к срцу племенито подузеће, и одлучи да се доврши то важно дјело. На материјалној компилацији најприје је радио проф. Лупи, па пуковник Руђеро, који сада ради. Краљ управља радњом, и улаже највећу пажњу да „Corpus Nummorum“ испане дјело потпуно и исцрпно. Пошто је добио списке богатих колекција нумизматичких из царских музеа у Бечу, Берлину и Петрограду и из библиотеке у Паризу, гдје има много италијанских новаца средовјечних, Краљ настоји да добије нове збирке, и непрестано распитује поједине за оне збирке, које би могле пружити драгоцјених података. Осим описа италијанских новаца, у дјелу ће бити и новци, које су ковали Папе и Кардинали у Авињону и Карпентрасу. „Corpus Nummorum Italiae“ обухвата ће историју око шездесет хиљада разних монета и репродукције знатнијих. Сваки комад биће тачно описан с обје стране, па ће бити назначена тежина, ријеткост и нумизматичка вриједност. Дјело ће се састојати из десетак књига у осмини, и осим неспорне научне вриједности, имаће особиту цијену артистичку“.

(Васпитање Словена у Русији). Шабачко „Косово“ доноси:

Руска штампа као и поједина руска добротворна друштва, почели су обраћати озбиљнију пажњу васпитању словенске омладине која из разних словенских држава и крајева долази у Русију ради васпитања. „С. П. Вједомости“ доносе сада већ по други пут чланак, који је овом питању посвећен и у томе се обраћа пажња на рђаве посљедице које су од досадањег начина васпитања настале.

Наши су школски заводи — вели се у овом чланку — с неком снисходљивошћу предусретали словенску омладину тежећи тиме створити неки „Exportation für den Orient“ који би одговарао ономе што видимо у Аустрији за Исток а специјално за државе балканског полуострва. Али Аустрија фабрикује само покварену робу а ми... кад кад посве неспособне за будући живот људе.

Свака снисходљивост према Словену на школској клупи код нас у Русији од велике је штете. Строгост је од пријеке потребе код свију ђака без разлике, који желе да сврше какав курс. Размислите о том питању па ће те увидјети да је то становиште правилно већ и с тога што рђав ученик шкоди и својој родбини у очима руског друштва, а слаб и неспреман ученик послије свршетка курса компромитује руске школске заводе и цијелу Русију у очима заграничних Словена!

Нама изгледа — вели се даље — да је и за нас као и за словенске државе много боље ако образујемо мањи круг будућих угледних радника, али добро спремних у науци и карактеру, но велику масу лица која неће одговарати ни потреби Русије ни потреби осталих словенских држава ни на којој страни. Држимо да би новцем који се на то троши добили много више, ако потпомогнемо мањи али одабранији број лица, и то не само потпомагати сваког са по којом десетином рубља, но осигурати му могућност да мирно и спокојно гледа да сврши своје науке, но потпомагати ма кога.

Велика је погрешка што се у нас од сваког Словенина који се код нас о нашем трошку васпитава, тражи да нам „братушка“ буде предан и само предан. Ми не само да не дијелимо то мишљење, но чак мислимо да је та условна преданост штетна — у највишем степену штетна, јер ми најзад и немамо права тражити од наше браће Словена преданост нами, но преданост општим интересима...

„Не! Крајње је вријеме кидати с таквим стањем ствари и то неповратно кидати. Једини пут и начин за то, ми видимо у томе да једном будемо на чисто са тим шта хоћемо. Ако ми хоћемо да се занимамо случајним доброчинством онда — добро. Али ако ми мислимо путем школе стварати људе способне да раде и да се труде за свој род, не заборављајући при том ни природне везе с Русијом, онда је то-што друго. У сваком случају потребно је да искључимо из оног првог плана сваку случајност и да се држимо граница могућности при одређивању помоћи. Ради тога нам је потребан један буџет за добротворне циљеви а други — за образовање, и никад не треба мијешати те двије ствари. Иначе ћемо добити разврат, добићемо ужасну појаву да човјек учи за то, да би добио стипендију, а не да добија стипендију да би учио

Бога ради немојте у чисто школске ствари мијешати разна питања о већој или мањој одности, о припадању овој или оној групи словенских народа, и т. д. Тиме ће те створити или подржавати легенду о том како сваки Словенин може имати у Русији залогај хљеба и топлог мјеста. Тим начином нећете створити Русији одане умне раднике, но озлојеђенике. Тиме ће те товарити на своју душу гријех због егзистенција које пропадају и носићете одговорност за сву лажно схваћену задаћу Русије у питању васпитања словенске младежи.“

(НОВЕ КЊИГЕ.) Примили смо сљедеће нове књиге:

Преписка између народних вођа и српско-православних митрополита босанско херцеговачких епархија у ствари уређења српско-православне вјерско-просвјетне самоуправе. Издање друштва „Рада“, Милетићева штампарија, Н. Сад, 1901. Цијена 2 круне.

Priček cara Dušana u Dnbrovniku go 1349. Istorička novela iz XIV. v. Napisaz Vid Vuletić — Vukasović. (Preštampano i, kal. Dubrovnika za godinu 1902. Dubrovnik, Srpska Dibrovačka Stamparija. A. Pasarića. 1901 Цијена?

Приказујући календар „Dubrovnik“ ми смо ову лијепу приповијетку најбоље препоручили, само што смо зажалили, што није употребљена лијепа наша ријеч „дочек“ мјесто „причек“. Књижевни лист „Срђ“ у првом свом броју брани „причек“. Ми вјерујемо да је у дубровачком *говору* та ријеч обична, али јој нема мјеста у књижевности. А ето поучног примјера и у истом броју „Срђа“. Г. В. Адамовић је Дубровчанин, па ће и њему бити у *говору* обична ријеч „причек“. Али је он не употребљује у своме чланку, него пише „сјајни дочек“ (страна 15).

Gletscherspuren in Montenegro. Vortrag gehalten auf dem XIII. deutschen Geographentag in Breslau im Jahre 1901 von Prof. Dr. Kurt Hassert, Tübingen. Sonder-Abdruck aus: Verhandlungen des XIII. deutschen geographen — Tegasin Breslau, 1901. (Verlag von Dietrich Reimer (Ernst Vonsen) iu Berlin) Berlin 1901. Druch von W. Pormetter.

Први је у Црној Гори нашао трагове глечера (вјечитих сњегова) г. проф. Цвијић и то на Дурмитору и Волујак-Маглићу, што је побудило проф. Хасерта и на трећи пут у Црну Гору, да настави то започето проучавање проф. Ввијићем. Тих трагова је нашао учени Њемац на Ловћену, на Комовима, на Сињавини, Зебалацу и још неке око Дурмитора, као што је то назначио на приложеној карти.

Per L' Esportazione Italiana. Giulio Razzani — Milano. Trieste, tipografia Morterra, 1902.

Сврха овој књижици да истакне практички, по свом искуству, корист за италијанску трговину са Црном Гором и Арбанијом.

(Нови лист). У Н. Саду је од нове године почела излазити „Српска Домаја“, лист за забаву и поуку, под уредништвом дра Славка Милетића. Излазиће сваке недјеље, а цијена му је за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 8 круна годишње; за Србију, Црну Гору и друге земље 10 франака. Претплата се шаље на администрацију „Српске Домаје“. Изашао је већ и други број, и ми најтоплије препоручујемо ово подузеће.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Садите шљиваре од облагорођених шљива). „Тежак“ пише: Шљива је врло скромна воћка у својим захтјевима. Она ни у чему много не претјерује. Успјева како на прилично високим положајима, тако и у равници и по долинама. Изузетак су само кланци и узане, промајите долине, јер ту цвијет скоро промрзне. Да ли је земљиште нагнуто сјеверу, истоку, југу или западу, шљивовом дрвету је прилично свеједно; оно успјева у свима положајима само ако јој остале погодбе одговарају.

Шљива не познаје никакве нормалне положаје нити нормална земљишта, то јест таква ван којих се гајење њено не може распростирати.

По себи се разумије да род на топлијим положајима раније сазријева но на хладнијим.

Истина је, да шљива успијева још и у сасвим мршавим земљама и доноси приходе, али дрва остају малена и не дочекају велику старост.

Ко шљивово дрво као пасторче његује, тај и не смије од њега бозна шта ишчекивати.

Као и све остале коштичаве воћке, воли и шљива крчовито земљиште, али садржина креча није неприкосновена погодба за успијевање и напредовање њено. Мисли се на основу искуства и посматрања да садржина кречна повољно утиче на доброти укуса и рода.

Особеност је шљивовог дрвета, да оно дура и успијева како у сушном тако и у мокром земљишту; оно траје и расте чак и на ниским обалама поточним гдје готово цијеле године жиле његове дотичу се поготову воде!

Првобитни најпростији начин гајења шљиве (плаве, пожешке шљиве), како је он редовно у нас заступљен, не може се ниуколико звати разумним (рационалним). Он се састоји у томе, што се просто повећи број изданака из жила пусти да одрасте, па се од времена на вријеме по неко старо шљивово дрво укине и сасјече. Неупутност оваког одгајивања јавља се на разне начине

Склоп оваких шљивара — боље би било рећи шљивових лугова — махом је толико густ, да поједино дрво једва да има на расположењу 3—4 метра у четврт про

ЛИСТАК.

КИЛИЧ-АЛАЈ.

Из историје турске царевине новијег времена.

Написао очевидац **В. Темплов.**
Прев. **Н. Симоновић.**

(Наставак).

Ствар је била у томе, што је Махмут-Недим паша хтио економијом да поправи замршено стање државних финансија, и то путем одпуштања чиновника и скраћивањем плота. Од Етем-паше, Џавдет-паше, Савета-паше и Кијанан-паше саставила се комисија, под гласном титулом „комисија реформа“, која је сваке седмице подносила великом везиру списак чиновника, који су се одпуштали из службе. При овоме послу дизали су и праве и криве; лаћали су се разних недостојних срестава; шпијунлуку пуштен је био најширн круг. Но ипак све је то рађено по турски: неким чиновницима понижавана је плата 40%, 50% и 60% по сто, а на против неким већим пашама подизана је без особитих узрока на огромне суме. Јагма и грабеж сановника процветала је као и прије. Заскавање новаца самим султаном, у виду недостатака у државној каси, није се ни мало смањило, него напротив увеличало Раскош и проспа Абдул-Азиса заиста у потоњим годинама владе му дошла је до херкулових ступова, који су при опћој сиромаштини народној заиста за осуду. Дворови су се градили и преправљали до без крајности: у чераганској башти подигнута је била огромна оранжерија од гвожђа и стакла, на слику инглешког кристалног дворца, а у ту оранжерију пуштено је било на хиљаде различитих птица. Но тек што је та зграда била довршена, а султан је казао да птице у њој много грају и недаду му спавати, а осим тога да се стакло много загријева и баца топлоту сувише на двор, те због тога та оранжерија, која је толику огромну суму новаца позобала, буде одмах разрушена. Сам чераганског дворац послужио је султану резиденцијом тек неколике недјеље, а међутим и он је коштао неисказано благо. Узрок је био тај, што је султан једне вечери примијетио да стоји на крову од двора ноћна птица ћук (сова). Ово је доста било за њега, јер је рачунао да ћук предсказује за султана врло хрђаве послједице, због шта се он и пресели у двор на Долмабашчи. Заиста овога пута ћук је био зао предсказивач за султана. У исти овај чераганског дворац постигла га је доцније ужасна смрт.

Групе новаца трошиле су се на издржавање џамија и само збацање Абдулово побркало је да се не оствари пројект о подизању огромне џамије у близини дворца на Долма-Башчи, за коју је стављено било у предрачун 800 000 турских лира, нешто више од 8 милијона форинти.

Неправедно би било мислити при оваквом положају ствари и огромним трошковима на неоправдане никаквом потребом ствари, да све класе турског друштва нијесу се односиле са чемерним незадовољством, јер је све страдало од сиромаштва, те су жељно прислушкивали о свему што би им напомињало и најмању промјену, па каква била. Таквим расположењем народног и опћег духа, нијесу се олијенили користовати људи, који су тежили докопати се власти у шаке. Прије помињати Митад-паша, Алил Шериф паша, Дервиш-паша, Вели-паша, Риза-беј, Зија-беј и други гледали су да опће расположење употребе на своје личне смјерове. Они су схватили да је за њих довољно с наравствене стране придобити за се само хоџе и тако експлотисати за себе све незадовољство народног расположења, да они тобож све раде у корист народа и државе. Учинивши такав предлог хоџама и законодавцима, добили су од стране њихове повољне одговоре, јер им је било напоменуто да су они спаситељи отачаства, због чега су се као интелигенција мусломанска једанак и одазвали. Може се с правом рећи, да је Стамбол 1875-те, у јесен собом сачињавао један велики круг завјере, које су чинили обично по мејтепима уз џамије, у кафанама па и у самим канцеларијама државних уређења. Овакве завјера чињеле су се на очиглед саме владе, која није противу тога никаких мјера предузимала. Окривљујући за све самога султана опћи глас народа находио је излаз из оваког положаја једино у ограничењу права султанске власти.

Морски официри, који су били учаснији у тој завјери хтјели су да се користе посјетом султановом на нови вијени параброд „Масудију“, који тек што је био дошао из инглешке. Абдул-Азис много се интересирао са доласком овога параброда, но ипак намјера официра била је неким доказана султану, те је одрекао посјету на нову оклопницу и покушај завјереника пропао је. Официри флоте хтјели су на броду заставити султана да им подпише неке услове, који су се тицали ограничења његове власти.

Погоршавање финансијског стања, с догађајима Херцеговачког устанка, само су могли још већма разјарити и осмјелити незадовољнике. Нестрпљиво очекивање излаза из овако тешког и заплетеног положаја особито се очекивало у фебруару 1876 године јер се султан био јако разболио, и сви су мислили да ће умријети чему су се много радовали, јер су се надали да ће се стање при његовом замјенику поправити али султан савршено оздрави, те и овога пута наде завјереника и незадовољника пропале су. Тада „Младо-турска“ партија ријеши се, да са енергичнијом активношћу изађе са својим захтјевима на сриједу, да се турском народу даде нова конституција. Руководство ове партије све више и више прелазило је у руке Митад-паше, које је масу и незадовољнике све више постицало.

У марту мјесецу исте године, разаслат је био Јевропским државницима — осим Русије — анонимни „Манифест мусломанских патријота“, који се приписује: Митад паши, Алил-Шериф-паши и јерменину Адијан-ефендији. Тај манифест, под датумом 9 тог марта, 1876 године, послат је био: лорду Дизраелу Биконсфилду, лорду Дерби, лорду Гренвилу, маршалу Мак-Махону, Ћесару, Гамбети, Кнезу Бисмарку и министру иностраних дјела италијанском, Висконту Вености. У манифесту су били изрази, да се Турској треба обући у хаљине јевропске, ограничити власт султанску (који међу тим био је права играчка у рукама придворне партије); „сазвати скупштину представника свих племена и вјероисповиједи из царевине, и тада не само што ће престати сви нереди у унутрашњем уређењу, него ће Турска заузети угледан положај цивилизације у Јевропи“. Манифес је такође напомињао, да ће нота, коју је израдио граф Андрашије, по поруци јевропских држава, о потреби реформа у Босни и Херцеговини по одношају к мјесним хришћанима, довести мусломане до очајања, јер они никад неће моћи појмити да би Јевропа могла захтјевати искључивих права само за један дио турског становништва, а међу тим на уштрб осталим

стора земље и још мање маха у висини, у ваздуху. Посљедица је томе да дрва кржљаво расту, пиглају то јест тјерају једно друго у висину и одузимају свјетлост, ни једно не може бити једнако, потпунце и љуцки сунцем освјетљено.

Свјеолости и ваздуху приступачан дио круне је врло мален, шљивар се састоји од дрва, којима гране штрклају у вис као у јаблана, мјесто да се шире, рачвају и пружају као у грма, јер је шљива бренато дрво. Због тога оваки шљивари и роде љуцки само у овршцима и врховима, а већи дио круне нити роди, нити доноси каквог прихода.

Но још далеко већа штета наступа отуд што опада и род по каквоћи, па и по крупноћи. Доказана је ствар, да непрекидним подмлађивањем изданцима из жила род постаје све ситнији, неукуснији, неугледнији, чвргав и лишајив, рић то јест у мјесто да одржи лијепу модру боју, остане без пепељка, улизан и црвени се.

Па и старим дрветима се шкоди остављањем оних самих изданака из корријена, јер они у прво вријеме за свој пораст матерњем дрвету одузимају многи сок, храну, а доцније, пошто се ожиле, своје сопствене жиле добију, потпунце земљу исцрпе, тако да је сасвим изнуре.

Пресађивање изданака из жила не би се управо смјело допустити, јер ова млада дрвета насљедили су у великом степену од свог матерњег дрвета рђаву особину, да избијају изданке и једнако се кресати и чистити имају, па се тако узалуд дрво изнурава и сатире и никад не може дуго да траје, не дочека да остари у вођњаку.

Из реченога до сада, могли смо видјети да се подизање шљивара од изданака не може нипошто препоручивати. Убрзо ће нас претећи други народи, који паметније на шљиварству раде од нас у бољем брању, сушењу и сортирању шљива претекли и Француска и Америка и побили на свијетском тржишту вриједност нашим сувим шљивама.

Одсад ваља настати свима силама, да наши сремски војни расадници послуже и унапређењу шљиварства у нас, одгајивања шљивових садница из коштица џанарикиних и присађивањем, навртањем ових одабраним пожегама (српском шљивом); другим ријечима одсад ваља настати, да наш свијет подиже шљиваре од шљив вог присада (калама).

Као што знамо за облагороћавање (присађивање) шљива служи као подлога садница подигнута из коштице. Тако шљиво дрво да боме да није онако јефтино као пзданак из старог шљивовог пања, али у вођарству ова је баш овако рђаво појмљена јефтиноћа, која доноси толике огромне штете и која нас доцније тако скупо стаје. Знаће то многи наш вођар из искуства.

Но није то све што се о облагороћавању шљиве рећи има. Главно на шта се пажња обратити мора, то је да се каламгранчице сјеку само са таквих дрвета, која се одликују родношћу и одличном, непрекидно једноликом каквоћом рода из године у годину. Само тако имаћемо поузданога јемства, да ће и присади (калами) од њих, показати исто такво добре особине а у томе баш и лежи ванредна корист употребе облагороћених дрвета. На садницама из коштица присађени шљивови присади (калами) немају никакву или врло малу склоност да избијају изданке, што је такође не мала вајда!

Најзад, око сађења и његе шљивових дрвета чини исти онај замет и труд, као што би и око осталих благородних воћака чинио и прије свега избјегавај густо сађење. Према врсти од земљишта дрво од дрвета ваља најмање да дође раздалеко 6 метара, те да жиле нађу у земљи довољно хране а и да се довољно разгранати може горе у круни и да је сву ваздух плакати а сунце огријевати може.

И онда уз добру његу и пажњу при брању шљивара доћи ће убрзо вријеме, да имаднемо онаквих горостаса шљивових у шљиваре, као што их некада бјеше у Србији!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 18. јануара.

(Школска светосавска прослава на Цетињу.) Ове године је прослављен дан св. Саве на Цетињу, што никада до сад. Наставници и наставнице овд. основ. школа свакад су се вајкали, што им сва школска дјеца не могу присуствовати приликом прославе, пошто су школске зграде тјескобне и уопште неподесне, те се дјеца, сем оних што декламују и пјевају, морају по повратку из цркве са болом у души разићи кућама оставивши своје госте у школи. То наставничко вајкање нашло је ове године одзива: госпођица *Софија Петровна Мертваго*, начелница овд. Маринског Института, под чијим су надзором и овд. женска основна школа и „Женска радничка школа Књегиње Јоланде“ узела је била на се иницијативу, да се ове године приреди овдје општа светосавска ђачка забава и радила је на томе са овдаш. учитељима и учитељицама, а доцније су призвати у друштво и наставници овд. гимназије и богословско-учитељске школе с тим да забави присуствују и ученици из тих школа. — Рађено је и урађено, и овогодишња је ђачка прослава уопште изашла дивно — предивно и преко сваког очекивања.

Први дио прославе приредили су овд. г. г. учитељ-це као свакад у овд. мушкој основ. школи а други дио сво овдашње наставничко особље са госпођицом Начелницом Института на челу, а уз пријатељско судјеловање позоришног друштва г. *Гиника* и г. капелника *Вимера* и то у *Зетском Дому*.

За прије подне је био овај програм: *Водоосвећење; Химна Св. Сави* — пјева ђачки хор; *О васпитачким идеалима* — говори г. *Јанко Б. Тошковић*, учитељ; *Народна химна* — пјева ђачки хор; *Поздрав гостима* — говори *Даница Камџјеловић*, ученица I раз.; *Молитва*, од Ђ. Лазаревића — говори *Илија Пејовић*, ученик II раз.; *Домовини* — пјева ђачки хор; *Весели се прраху Неманића.*. од **Владике Рада** — декламује *Вукосава Милић*, ученица III раз.; *Мач и перо*, од Змаја — декламује *Владимир Хајдуковић*, ученик IV раз.; *Ој Славени..* — пјева ђачки хор; *Срикиљица*, од С. Ћоровића — декламује *Милева Вулетић*, ученица II раз.; *Завјеш*, од Вељка — декламује *Милија Банашевић*, ученик III раз.; *Вивак* — пјева ђачки хор; *Вила*, од Ј Јовановића — декламује *Јелена Вучковић*, ученица III раз.; *Повратак Црногораца с бојишта* — декламује *Марко Ивановић*, ученик III раз.; *Ране моје љуто тиште...* — пјева ђачки хор; *Прославном дану* — говори *Васо Спасић*, ученик I раз.; *Молитва Св. Сави* — говори *Милица Пешковић*, ученица I разреда.

Програм је изведен на опште задовољство, изведен је тако, како се описати не може. Млади учитељ г. Тошковић занио нас својим заиста стручним говором, стручним али тако популарисаним, да су га и нестручњаци — сви присутни без разлике слушали са неописаним интересом, те је говорник врло често прекидан са бурним „Тако је“! и „Браво“! — Предавач је као што напоменусмо предавао *о васпитачким идеалима* на име о томе: *шта мисле — управо шта хоће стручни васпитачи у свом васпитачком послу.* Говорник анатемише школу којој је по нестручности њених радника циљ, да од дјеце створи писмене људе и ништа више, и истиче како је та писменост веома штетна, ако се од васпитаника наставом не стварају људи са *моралним убјеђењем*, људи са *унутрашњом слободом, јаком и досљедном вољом*, која је прожмата: *добротом и љубављу к праву и правичности*; дакле кратко: ако се у школи не ствара *морална карактерност* и тај посао предавач истиче као крајни идеал истинских васпитача, те у говору агитује, да се обрати општа пажња на то, да наше васпитне школе буду такве, да као једна цјелина теже к том идеалу и износи начине, којима би се наше школе створиле таквима истичући нарочито бољу спрему наших васпитача — праву стручну спрему. Говорник у име своје и својих другова највећу наду, за успјех наше школе у смислу васпитачких идеала, полаже на Оца црногорске просвјете, на Њ. Краљ. Височанство Књаза Николу I и завршује свој говор са: „Живио Господар“!

Колико нас је г. Тошковић задовољно својим говором, толико нас је у задовољству одржало дивно декламовање и пјевање ученика и ученица. Декламације су биле умјетнички изведене, а текст изабрат тако, да дира у срце. Дјечији хор пак задивио нас је својом складношћу у пјевању — правом љепотом нотног пјевања (и ако дјеца не знају нота), што служи на похвалу спремној и вриједној наставници овд. Маринског Института госпођици *Даници Тодосић*, која је спремала дјецу у пјевању и хором управљала.

Из основне смо се школе разишли пред подне, чисто раздрагани оним, што тамо чусмо и видјесмо.

Права пак радост за ученике-це настала је послије подне, када је почет други дио прославе — забава. На забави је био и Њ. Височанство Књажевић Петар. — Од сата по и подну почели су г. г. наставнице-це размјештати своје ученике-це по просторијама Зетског Дома, а сем ђака и цијелог наставничког особља са госпођицом Начелницом Института на челу, забави су биле присутне само још оне личности са Цетиња, које су својим положајем у тијесној вези са школом, или су некад биле радници у школи. — Забава је почела мало послије два сата по подну, и то почела је са нашом народном химном, коју је на бини отпјевао хор ученика и ученица осн. школе. Потом је држао кратки, али језгровити говор г. проф. *Ж. Драговић*. Говорник је управо држао дивну моралну поуку присутној младежи истичући јој као примјер узориту младост *Саве Немањића*. Послије овог говора дјечији је хор отпјевао химну Св. Саве и за овим је друштво г. *Гиника* представљало Нушићеву драму „Кнез од Семберије“. Комад је приказан тако, да се боље ни замислити не може. Управитељ глумачке групе г. *Гиник*, који је играо насловну улогу, и г-ђа *Гиникка*, која је приказивала мајку кнежеву, показали су нам се у овој прилици као одлични артисти. Дјеца су била тронута патриотизмом кнежевим и трагичном смрћу мајке му, а и нама старијима заводниле су очи. — За овијем су опет изашли ученици и ученице на бину, те декламовали оне исте комаде, који су прије подне декламовали у осн. школи, и не само да нам то понављање није било досадно, већ нам се све то чинило да је љепше но јутрос и радо шћасмо пристати, да се послије појединих декламација завјеса опет дигне, те да нам се опет јављају они малишани, да из њихових уста и по трећи пут чујемо ријечи, које освјежавају и оног чија су осјећања већ учмала. — И дјечији хор нам је, под управом г-це Тодосић, изводио исте пјесме, које је јутрос пјевао, и ваљ'да због мјеста — услед појаве хора на бини, што чињаше импозантну слику — пјевање нам се чинило још љепше но јутрос, а ситна публика, што сјеђаше у партеру и по ложама, која ништа од овог није прије чула, топљаше се у уживању и одушевљеном јој аплаудирању не бјеше краја. Аплаудирали су и гости и аплаузом је хор изазват, да неке пјесме понови, а у тим случајевима су отпјеване и двије дивне руске народне пјесме, којима нови, којима је дјецу научила такође г-ца Тодосић. — Као завршетак забаве било је приказивање разних историјских слика чаробним фењером, које су приказивање одлично извели г. г. проф. *Ф. Јерговић* и *Мило Ковачевић*. — Између извођења појединих тачака програма свирао је више дивних комада овд. војни оркестар, под управом г. капелника *Вимера* и раздавато је свијема присутним (ученицима и ученицама, наставницима и наставницама и гостима) воће и пакети бомбона и других слаткиша, што је за ову прилику спремила госпођица начелница С. П. Мертваго.

Испред пет сати послије подне забава је свршена и испразнио се Зетски Дом у најљепшем реду, који је потпуно владао и за вријеме забаве, чему се човјек мора дивити, кад помисли, да је на забави било присутно неколико стотина дјеце. — Дјеца су остављала позориште сва блажена; овај ће им се дан дубоко уревати у млађану им душу!

Завршујући опис ове заиста ријетке прославе можемо само изразити жељу, да се овом слично често припрема у нашој престоници, како би се наша дјеца забављала забавом, која ће потпомоћи њихов душевни развитак у правцу, који је користан нашем подмлатку и ономе који рачуна на тај подмладак — нашем народу. Добро би било и то да г-ца Тодосић стално спрема пјевању и ученике и ученице овд. осн. школа.

За ову прилику нека је велика хвала госпођици Начелници Института, која се својски заузела, да се наша дјеца о овогодишњој својој слави задовоље, а хвала и наставничком особљу свих наших престоничких школа, које се потрудило да прослава испадне како треба. Служи на част

народима Турске. Све несреће проистичу искључиве „од системе управе и деспотизма султанова, — ствар би се одмах промијенила чим би у Турској била палата народних преставника, што не само да не противурјечи правилима корана, него се напротив с њима саглашава“.

Цртајући жалосно стање у ком се налази Турска све благодарећи деспотизму султанову, манифест даље говори, да постоји само јединствени излаз из таквог положаја, и то: „нека државе јевропске нареде својим представницима, у Цариграду да ступе у искрене сношаје са људима који сачињавају ту енергичну, а у исто вријеме и умјерену партију, којој на челу стоји Митад-паша са много других и ако не тако познатих као он, али исто као год и он одважних и образованих — и тек тада ће се све убрзо измијенити. Ако се државе у том поведу не могну сагласити на колективни уплив, то онда доста ће бити и подржавање једнога вашега посланика, да нам да моралног ослонца у ком се ми нуждавамо. Можда ће се мимоићи и без мицања данашњег султана, једино да обуздамо његов умни деспотизам. У оваквом случају код нас би се једанак увело преуређење, које би могло противуставити равнотежу неограниченој султанској власти, која је узрок свим несрећама, и тада би у нашој држави наступило вријеме мира и препорођаја“.

Оваквим начином устајући противу мијешања Јевропе у унутрашње послове Турске, мусломански „патријоти“ сами су је некако молили и уводили, да би њени посланици помогли им уредити се и прорачунати са султаном.

Под упливом хоџа, партија преустројства, најбољу је нашла подпору себи у мусломанској ђачкој омладини вјерских завода т. ј. међу софтама, који су вазда готови на сваку врсту агитације. Вође партије софтама су још напомињали, као да су они — софте — и позвани да спасу отачаство. Софте су се у почетку надале на подржавање турске армије, али пошто су се у Априлу 1876 увјерили, да се не мају рашта на војску ослањати нити на њино подржавање, то се на скупштини ријеши, да удаље од себе сваки војени елеменат, и да се сами наоружају и спреме за преврат и револуцију — искључиво за социјална начела. Иза овога наступи велико куповање оружја на свима пазарима у Цариграду, што је навело панични страх на житеље јевропског квартала Пере. Новце, за куповање огромне количине сваковрсног оружја, дао је софтама члан енглешког парламента Жансон, који је био велики туркофил, и који се много усхићавао нечовјечним поступцима башибозлука турског у Бугарској. Оружје — велике пушке и леворвери — такођер су послати из Лондона, на једном англо-грчком параброду, што је посебно подијељено међу пристаницама Митад-паше.

Покрет, који је подигла „Младотурска“ партија као и мусломанских фанатика, да ограниче власт султанову, најприје је ударила на великог везира Нахмут-Недим-пашу. На њега су обарали кривицу е је тобож сувише попустљив Јевропи, да се утишају бунтовници царски у Херцеговини. Попуштање хришћанима — особито је вријеђало турско славољубље, а нарочито што им се није дозволило, да се једном разрачунају са Црном Гором и Србијом

Махмут-Недим-паша није због своје охолости хтио ни главу на то окренути, мислећи да га султан неће одпуштити.

Број незадовољеника растао је свакијем даном; мусломански фанатизам све већма се респаљивао, а политички противници Великог-везира све већма су распаљивали софте и узносили их као праве патријоте.

Нову подпору мусломанском фанатизму дао је нови случај убиства француског и њерманског консула у Солуну, а ево зашто:

Близу Солуна, у село Богданцу, посланици мјесног богаташа Емин-беја, ухвате и заробе 21-ог Априла 19-то годишњу православну ђевојку Стеванију, кад је она вадила воду из бунара.

Заробљена ђевојка била је у харему грабиоеља три дана и подговоре ју да прими ислам. По турском закону онај што хоће да прими ислам, дужан је то јавно пред судом исказати и одређи се своје прве вјере, због тога и ова заробљеница Стеванија, у пратњи некокико црнокожника у турским хаљинама изађе на први до села штацијон, да отолен пође у Солун и да своју изјаву о вјери учини пред судом. На штацији ју срете мајка и почне ју наговарати да то не чини, но она није хтјела ни да чује. Мајка јој пође истим влаком у Солун. На станици у Солуну бијаше много народа, а било је то на сами Ђурђев-дан. Мати се ту обрати са сузама к народу, исприча им судбину своје заробљене кћери, и замоли их, да ју спасу од турака. Хришћани напану на вође Стеванине, а турци околни прискоче вођама у помоћ и створи се ужасна свађа и бој ћутецима. Хришћана је узроком празника било много више и отму Стеванију, скину са ње вуал (завјесе) и верецу, стрпају је у намјерену каросу американског консула Хаџи Лазара, и одвучу је право у консулат. Због тога случаја најстарији и м а м сазове у џамију турке на договор и буде ријешено да по што, по то, отму опет преотету им ђевојку. Други дан узрујана гомила фанатика пође пред двор губернатора Мехмед-паше и затраже од њега да им преда ђевојку. Паша одмах пошље посланике у амерички консулат, но им тамо одговоре, да ђевојка ту није и да је већ пошла. Исти дан буде и друга скупштина у џамији Сатлижан и ријеше да се сви турци наоружају. Телали су по свим улицама викали да се сваки турчин оружа што прије, а са свих мунара хоџе су распаљивале фанатичку руљу народа. Турци опет појуре пред губернаторов двор и почну енергично затраживати ђевојко. Отуда се опет врате у џамију Сатли и гомила је све више расла, а мјесне власти још ништа нијесу почели предузимати противу тога. Случајно поред те гомиле нађе француски и њермански консул, а разјарена руља одмах их ухвати и затвори у једну собу. Кад то дозна паша одмах, дотрчи и извинивши им се замоли их, да подјеству ју, да се што прије поврати Стеванија. француски консул с мјеста напише писмо, а због јарости групе и друго, но је све било бадава, јер турци сломе врата од собе и напану на без заштитне консуле и оба убију у присуству паше, свега мелциза и полиције. На француском консулу било је 16 рана, а њемачког нијесу могли ни познати колико су га били нагрдили. Нико од турских ту налазећих се власти није подигао руке у њину обрану.

(Наставиће се.)

и нашој општинској управи са управитељем вароши г. ком. *Машаном Божовићем* на челу, која није жалила ни трошка ни труда, да све учини, што се у овој прилици од ње захтјевало (уложила је и 25 фор. за куповања дарова шк. дјеци). И управа нашег позоришта учињела је приређивачима ове прославе све што су од ње захтјевали, што јој служи на похвалу. —т—ћ.

(Поздрав италијанске војске нашој војсци.) Поводом рођендана Њ. В. Краљице Јелене био је у војничкој школи у Модени велики банкет, на ком је било око 700 особа. Заповједник школе генерал Пруденте држао је том приликом одушевљену бесједу о везама између Италије и Црне Горе, у ком је изразио дивљење црногорској војсци „која је мала али која је у историји велика са дивних примјера јунаштва и пожртвовања за слободу и независност своје земље;“ па увјерен да одговара жељама свих присутних, међу којима је и један млади Црногорац, управио је храброј црногорској војсци у мисли топли и братски поздрав. А бесједу је завршио пијући у здравље Краљице Јелене „која данас симболизира срца Италије и Црне Горе, која заједно ударају од радости наравне и пуне љубави“. Весели састанак завршио како пише „L' Italia militare e marina“, са Краљевским маршом и са црногорском химном уз једнодушно клицање Краљу и Краљици, Италији и Црној Гори.

— Пишу нам с **Андријевице**:

Нова година је свечано проведена. Свечаност је увећала ново основана учитељска скупштина, која ће носити име: „Учитељско удружење Васојевичке нахије“. Већина учитеља из Васојевића дошло је на скупштину и присуствовали су у цркву гдје су одстојали службу божију а по то држали нарастоє пок. Ђорђију Бојовићу учитељу код манастира Ђурђевих Стубова. Уваженом колеги одали посљедње поштовање а по том корпоративно пошли на срећни рад у основну школу. Спремљени правилник члан по члан чинио је г. Вукић Масловарић и примљен од удружења са малом измјеном. По прочитању правилника настало је гласање управе, гдје је једногласно усвојен за предсједника г. Зарија Вуковић. Г. Вуковић је захвалио на повјерењу и казавши да се остави на миру а да се да предсједништво г. Вукићу Масловарићу, што је удружење акламацијом примило. Ово је доказ да Васојевички учитељи поштују старе људе а и да стари људи уважавају своју омладину. За подпр. примљен је г. Миливоје Драговић и за дјеловођу г. Милан Цемовић, који ће вршити дужност књижничара и читаоничара.

За вријеме сједнице Васојевичког учитељског удружења присуствовали су: бригадир и погранични комесар г. Војвода Лакић Војводић и окружни капетан г. Јеврем Бакић.

Предсједник је у главном објаснио господи правилник а највећу своју пажњу управила су господа на циљ удружења, којим се каже да није само циљ учитеља васпитавање омладине, већ и упознавање народа са сточарством, воћарством, пчеларством и у опште побољшање нашег народа у домаћој економији.

Ови су учитељи били: г. г. Зарија Вуковић, Вукић Мастоварић, Стеван Бојовић, Симо Мијовић, Милић Дабетић, Миливоје Драговић, Мираш Дабетић, Светозар Минић, Вуксан Драговић, Милутин Дедовић, Иван Чукић и Милан Цемовић.

Прва редовна скупштина биће 2 идућег фебруара.[1])

— Пишу нам из **Блатине** 14. Јан. 1902.:

На неколико дана унапријед, објавила је школска управа програм светосавске прославе у нашем племену, са позивом најотмјених племеника и ђачких родитеља, да се у исто вријеме изврши — према програму „Школског Закона“ — и други родитељски скуп.

На Савин дан у јутру пошло се врло рано у цркву, гдје се свршила Божанствена литургија; по свршетку литургије свештеник, учитељ, ђаци и вас народ пошли су у школу гдје се скупио велики број народа, и гдје се најприје свршило водоосвећење, послије којег је држао врло диван говор г. учитељ Зарија Ђулафић „о значају светога Саве“ послије којег су ђаци одпјевали светосавску пјесму „ускликнимо“..., иза које је слиједило декламовање ученика, од оба разреда и пјевале су се разне пјесме, а по свршетку декламовања, наставило се престављање „Горског Вијенца“..., тако је било дивно распоређено, све по двије декламације, па за њима су пјевали ђаци по једну пјесму, тако да је било милина слушати и гледати. Све скупа учинило је велики утисак на присутне, и са великим задовољством сви захвале своме учитељу г. Ђулафићу са врло родољубивим ријечима и племенитим жељама. Програм се завршио са „Црногорском химном“ и бурнијем клицањем „Живио Господар!“

На овој свечаности био је сав народ капетаније Колашинске, међу коима бјеху главари истога племена, као г. кап. Малин Радовић, г. ком. Драгиша Перков, г. подк. Вукалица Драшковић.

У здравље нашег Витешког Господара — данас у свако племе има најмање по једна школа и саборна црква, из којих се и шаљу најтоплије молитве за Његово Витешко — јуначко здравље и дуг живот — Његов и Његових Синова и цијелог Владајућег Дома, као узданице и поноса свега Српства. **Н. Машковић**, писар.

[1]) Овај нам је допис дошао без потписа, па му нијесмо мјеста због ствари, опомињући и дајући на знање свакоме, да уништавамо све, што нам долази без потписа.

(Матица Српска), претплатницима и члановима Матице Српске јавља се према циркулару бр. 545—У. О.—1901. упућеном повјереницима да ће ове године 1902. Матица српска дати члановима и претплатницима ове књиге:

I. *Летопис*, шест књига (књ. 211, 212, 213, 214, 215 и 216). Свака два мјесеца изаћи ће једна књига од 7—8 табака.

Књиге Матице Српске: Бр. 4. наставак „Успомене из нашег црквено-народног живота“ дра Т. Мандића. Бр. 5. Автобиографија дра Јов. Суботића (други дио) Бр. 6. „Косово“ опис земље и народа (са сликама) од Бр. Ђ. Нишића.

II. *Књиге за народ*: Календар Матице Српске за 1902. Св. 98. Одабране народне приповијетке. Св. 99. Одабране пјесме умјетничке Св. 100. Живот и рад св. Саве. Св. 101. Занатлија, занати и наш народ. II дио: Св. 102. Виноградарство (упуство и сађењу и гајењу винове лозе са сликама).

Ово је године претплата на Матичина издања *скупља но прошли* за „претплатнике“ и за „књиге за народ“.

Претплатници у иностранству, за Летопис и књиге Матичине плаћају 8 круна. А „књиге за народ стају 2 круне.

Чланови добијају сва издања Матичина, чим уплате прву честицу од 20 круна добиће све књиге које излазе те године.

Претплату ваља слати или мене као повјеренику или се може непосредно Благајници Срп. Матице у Новом Саду.

Повјереник „Матице Српске“
проф. **Мир. Мијушковић**.

(Из нашег позоришта) Већ је дуже времена, како се цетињској публици дала лијепа прилика, да подмири свој душевни сумор, пошљедицу зимних киша, користећи се доласком српског позоришта, под управом г на Д. Гинића. И пријед су код нас долазила разна путујућа друштва, али им г. Гинић с правом предњачи, како својом пријатном појавом у друштву, тако и у мајсторству свог позива. До сада је дао до 20 различитих престава свијех врста драмске поезије, у којима је већином он, као главни јунак, доказао, да је de facto позват за глуму, те је постао предмет опште симпатије. У трагичном је достојанствен, строг, вјеран тумач унутрашње борбе са спољашњим препрекама, гдје упорно брани своје морално достојанство, те излази или прави јунак, или, ако побијеђен, опет из сплетака прилика поступно, природно, као достојанствен човјек.

У комизму је веома пријатан, досјетљив и чудо природан, вјешто будећи пријатна чуства у својих слушалаца — пошљедице су смијех и бурни аплаузи.

Г ђа Гинићка добро појима своју улогу, и правилно је изводи, у чему јој шљедује Г ђа Јовановићева, нарочито у љубавним сценама и интригама. Остала гг. глумци чине задовољавајући успјех.

Г. Гинић особиту пажњу поклања одабраним комадима из живота народног: он је корисан, поучљив. Желимо му, да и даље истраје у свом лијепом раду, како би још боље подгријао ону љубав и пажњу, коју је већ код свију нас стекао јаче од својих претходника. — Пер. Ј.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БЕЧ. 13 јануара. — „Политише“ јавља да је Арцидука Франц Фердинанд наименован за генерала кавалерије руске и да ће поћи 6/2 у Петроград да се престави Цару.

БЕРЛИН 13 јануара. — Инглески Престолонасљедник стигао је и био је дочекан врло срдачно Царем Вилхелмом.

ПЕТРОГРАД, 14 јануара — Царов адјутант Оболенски отпутовао је у Берлин и одно писмо Царево с даровима Цару Вилхелму.

МАДРИД, 14 јануара. — Пуковник Силвестер војничке куће Лубетове дошао је и донио велики кордон Почасне Легије Краљу.

БЕРЛИН, 14 јануара. — Цар Вилхелм је наздравио Краљу Едварду и инглеском Престолонасљеднику, који је захвалио и за тим пошао на царске гробнице и положио вијенац. Цар Вилхелм је наименовао инглеског Престолонас шефом једне регименте.

ЛОНДОН 15 јануара. — У горњој кући поднесена је резолуција да је закључење мира трајног могуће само настављањем енергичним рата. Горња кућа је одобрила ово начело. Влада хтјела елиминирати посљедњу фразу али лордови нијесу пристали.

ВЕРЛИН 16 јануара. — Инглески Престолонасљедник испраћен до станице Царем Вилхелмом, отпутовао је Најстрелиц.

ЛОНДОН, 16 јануара — У доњој кући Балфур је изјавио, да ниједна личност овлашћена од стране Бура, да понуди мир; него је влада добила саопштење од нидерландске владе, које ће поднијети парламенту са одговором инглеске владе.

БЕРЛИН, 17 јануара. — У буџетном одбору Милер је интерпелирао о новом умножењу флоте. Тарпиц је изјавио, да дотична наредба не садржава ништа нова, него је само посљедица флотског закона.

ПАРИЗ, 17 јануара. — При расправи предлога о смањењу радних ура на дан по рудокопима, одбијено је осам ура са 369 проти 196. Расправа ће се наставити у сриједу.

БИОГРАД, 18 јануара. — Званично је наименован пуковник Васић за министра на Цетињу.

ЛОНДОН, 19 јануара. — Говори се да је министарски савјет одобрио одговор на нидерландску ноту. Одговор је послан инглеском министру у Хагу, да га преда кад буде овлашћен. „Дељителеграф“ говори да одговор гласи, да је нота нидерландска без вриједности практичке, јер је без опуномоћења од стране Бура.

РИМ 19 јануара. — Листови доносе, да Цар Вилхелм наредио њемачком консулу у Напуљу, да пите овлашћењо Краља италијанског, да преставља Њемачку при дочеку италијанске ескадре из Китаја.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У превеликој жалости која нас задеси поводом смрти нашег нигда незаборавног оца, односно брата

ИЛИЈЕ Ј. ПОПОВИЋА,

који се је преселио у вјечност 9. Јануара у 44 години свога живота, послије дугога и тешког боловања.

Сматрамо за особиту дужност да овијем путем изјавимо најтоплију благодарност свијема нашијема пријатељима, који нас лично и телеграфично у тој жалости посјетише.

На првом мјесту нека је хвала управитељу Министарства грађевина г. Марку Ђукановићу, који је на глас смрти покојника изаслао са Цетиња државног инжиниера г. Јока Јовановића, и два колеге покојника и то: г. Марка Кусовца и г. Божа Цијановића који донијеше и положише вијенац на гроб.

Особито захваљујемо г. г. докторима: Перазићу и Кустудићу, на њиховом љекарском заузимању, као и г. инжинијеру Јоку Јовановићу и г. уч. Марку Вујачићу, који дирљивијем ријечима на гробу његове заслуге изнијеше и с покојником се опростише.

Благодаримо Капетану г. Стеву Кнежевићу, са свом браћом Грађанима, на њиховој свакидашњој посјети за вријеме његовог дугога боловања.

Часном свештенству: г Стеву Кнежевићу Машану Поповићу и г. Ђуру Кнежевићу, као и г. учитељу Андрији Вукићу са ученицима који покојника до гроба попратише.

Незаборављена хвала г. командиру Нику Кусовцу са Љуботињанима, г. г. официрима Ражнатовићу и Ђурашковићу са Дујевљанима

Нека је подпуна хвала племенима Црмничке нахије, као: Подгоранима, Дупиљанима, Брчељанима, Сотоницима, Бољевићима, Годињанима и Буковичанима и свој осталој браћи и пријатељима који ма којијем путем участвоваше у овој нашој великој туги и с нама је подијелише.

Грађани, 12. Јануара 1902

Ожалошћени:

син: **Душана**, мајка: **Јована**, супруга: **Ивана**, кћер: **Милица**, брат: **Иво**, синовци: **Јоко, Петар, Нико, Марко, Ђуро, Блажо** и остала родбина.

Р. 257. Бр. 2 1—1

✝

НА ЗНАЊЕ

2 фебруара т г. у 9 сати прије подна, даваћу на **Медун** годишњи помен моме непрежаљеном супругу пок. Војводи

МАРКУ МИЉАНОВУ

за чем овијем обзнањујем све пријатеље и познанике покојникове који би жељели истоме помену присуствовати.

Ожалошћена
Стефа М. Дрекаловић.

Р. 42 Бр. 3 1—1

✝

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти наше никад непрежаљене

СТОЈЕ,

која је снађе 12. овог мјесеца у цвијету младости своје у 16. години; била нам је велика утјеха опште саучешће које нам је указато у претешкој овој нашој жалости.

Захваљујемо г г Д-ру Радуловићу, који је до посљедњег њеног издисаја радио да јој олакша тешке болове, — као и Д-ру Огњеновићу, који је за вријеме неизлечиме болести миле нам покојнице, лично је прегледао и писмено се распитивао и лијекове шиљао.

Захваљујемо свештенству г.г. попу Ђорђију Милановићу, попу Илији Јовићевићу и ђакону Косту Лучићу, који су опојали и испратили милу нашу покојницу до вјечног јој стана.

Хвала г-ђи учитељки Ђурашковића, и г. г. овдашњим учитељима који су присуствовали са ђацима.

Захваљујемо пјевачком Друштву „Захумље“ — које је корпоративно судјеловало при спроводу.

Вјечита хвала фамилијама, г. г. Томашевића, Филотића, Груичића, Чопића, Сава Церовића, Настића, Златичана, Јовановића, Костића, Мрава, Гарчевића, Војиновића, Шпира Ђућића, Јована Поповића, Г-ђи Макрид и г-ци Љубици Врчевића, који су красне вијенце положили на смртни одар незаборављене наше покојнице.

Хвала г-цама: Ковиники Петровића, Јелки Макрида, Јани Лековића, Јованки Филотића, Васиљки Настића, Јелки Поповића, које су од своје воље похитале — носиле вијенце при спроводу.

Захваљујемо свима онијем који су писмено, телеграфично и усмено своје саучешће изјавили у овој нашој жалости, свијем грађанскијем и војничкијем главарима и свему грађанству обојег пола, који су уз пркос тешког времена у великом броју дошли те нам милу покојницу до хладног јој гроба допратили и жалост с нама дијелили. Особито хвала нашем куму Милу Томашевићу и његовој фамилији, који су при болести и смрти наше непрежаљене покојнице, доста труда имали и били нам од велике утјехе и помоћи.

Једном ријечи вјечита хвала свијема без разлике који су ма чиме саучешћа имали у овој нашој големој жалости.

Никшић, 14. Јануара 1902 г.

Ожалошћена породица:
отац: **Гавро Лаковић**, ђед: **Илија**, **Мајка**: **Ружа**, брат: **Шпиро**, сестре: **Савета, Јулка, Зорка, Данница**.

Р. 312 Бр. 4 1—1

Уредник: Др. Л. Томановић. **Издавалац: Државна Штампарија.** У К. Ц Државној Штампарији.